

ساختار کتاب

کتاب شب امتحان جامعه‌شناسی ۱ (دهم) از ۴ قسمت اصلی تشکیل شده است که به صورت زیر است:

- ۱- **آزمون‌های نوبت اول:** آزمون‌های شماره ۱ تا ۳ این کتاب مربوط به مباحث نوبت اول است که خودش به دو قسمت تقسیم می‌شود:
 - الف) آزمون‌های طبقه‌بندی‌شده: آزمون‌های شماره ۱ و ۲ را درس به درس طبقه‌بندی کرده‌ایم. بنابراین شما به راحتی می‌توانید پس از خواندن هر درس از درس‌نامه تعدادی سؤال را بررسی کنید. حواستان باشد این آزمون‌ها هم، ۲۰ نمره‌ای و مثل یک آزمون کامل هستند.
 - ب) آزمون طبقه‌بندی‌نشده: آزمون شماره ۳ را طبقه‌بندی نکرده‌ایم تا یک آزمون نوبت اول مشابه آزمونی را که معلمان از شما خواهد گرفت ببینید.
- ۲- **آزمون‌های نوبت دوم:** آزمون‌های شماره ۴ تا ۱۲ از کل کتاب و مطابق امتحان پایان سال طرح شده‌اند این قسمت هم، خودش به ۲ بخش تقسیم می‌شود:
 - الف) آزمون‌های طبقه‌بندی‌شده: آزمون‌های شماره ۴ تا ۷ را که برای نوبت دوم طرح شده‌اند هم طبقه‌بندی کرده‌ایم. با این کار باز هم می‌توانید پس از خواندن هر درس تعدادی سؤال مرتبط را پاسخ دهید. هر کدام از این آزمون‌ها هم، ۲۰ نمره دارند در واقع در این بخش، شما ۴ آزمون کامل را می‌بینید.
 - ب) آزمون‌های طبقه‌بندی‌نشده: آزمون‌های شماره ۸ تا ۱۲ را طبقه‌بندی نکرده‌ایم؛ پس، در این بخش با ۵ آزمون نوبت دوم، مشابه آزمون پایان سال معلمان مواجه خواهید شد.
- ۳- **پاسخ‌نامه تشریحی آزمون‌ها:** در پاسخ تشریحی آزمون‌ها تمام آن‌چه را که شما باید در امتحان بنویسید تا نمره کامل کسب کنید، برایتان نوشته‌ایم.
- ۴- **درس‌نامه کامل شب امتحانی:** این قسمت برگ برنده شما نسبت به کسانی است که این کتاب را نمی‌خوانند! در این قسمت تمام آن‌چه را که شما برای گرفتن نمره عالی در امتحان جامعه‌شناسی (۱) نیاز دارید، تنها در ۱۳ صفحه آورده‌ایم. بخوانید و لذتش را ببرید!

فهرست

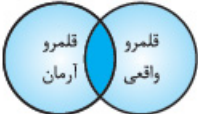
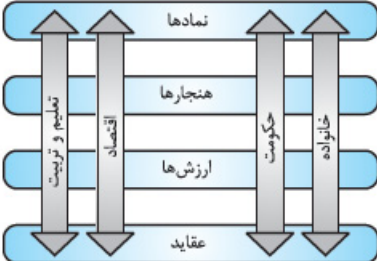
پاسخ‌نامه	آزمون	نوبت	
۲۲	۳	اول	آزمون شماره ۱ (طبقه‌بندی‌شده)
۲۲	۵	اول	آزمون شماره ۲ (طبقه‌بندی‌شده)
۲۳	۷	اول	آزمون شماره ۳ (طبقه‌بندی‌نشده)
۲۴	۹	دوم	آزمون شماره ۴ (طبقه‌بندی‌شده)
۲۴	۱۱	دوم	آزمون شماره ۵ (طبقه‌بندی‌شده)
۲۵	۱۳	دوم	آزمون شماره ۶ (طبقه‌بندی‌شده)
۲۵	۱۵	دوم	آزمون شماره ۷ (طبقه‌بندی‌شده)
۲۶	۱۷	دوم	آزمون شماره ۸ (طبقه‌بندی‌نشده)
۲۷	۱۸	دوم	آزمون شماره ۹ (طبقه‌بندی‌نشده)
۲۷	۱۹	دوم	آزمون شماره ۱۰ (طبقه‌بندی‌نشده)
۲۸	۲۰	دوم	آزمون شماره ۱۱ (طبقه‌بندی‌نشده)
۲۸	۲۱	دوم	آزمون شماره ۱۲ (طبقه‌بندی‌نشده)

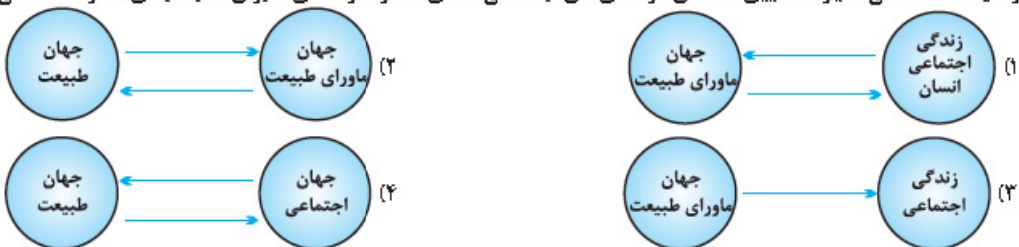
۳۰

درس‌نامه توپ برای شب امتحان

شماره	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۷۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۱)												
۲	نوبت اول پایه دهم دوره متوسطه دوم			آزمون شماره ۳												
۲	<p>الف) درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر را مشخص کنید.</p> <p>۱ انسان‌های مختلف در انجام کنش‌هایشان اهداف یکسانی ندارند.</p> <p>۲ رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه‌شب و به دور از چشم دیگران کنش اجتماعی نیست.</p> <p>۳ کنش انسان‌ها و پیامدهای آن، پدیده‌هایی اعتباری می‌باشند.</p> <p>۴ همه پدیده‌های اجتماعی بُعد محسوس و عینی دارند.</p>															
۱	<p>ب) عبارات‌های زیر را تکمیل کنید.</p> <p>۵ پیامدهای خودشان کنش هستند و باید آن‌ها را انجام دهد.</p> <p>۶ عضویت اعضای موجودات زنده و نظم آن‌ها است و با اعضا تغییر نمی‌کند.</p> <p>۷ جهان‌های اجتماعی براساس و خود متنوع‌اند.</p> <p>۸ هر اندازه مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند به همان اندازه وارد جهان اجتماعی می‌شوند.</p>															
۲	<p>پ) هر یک از تعاریف ستون اول به کدام یک از مفاهیم ستون دوم مربوط می‌شود؟ (دو مفهوم اضافه است.)</p> <p>۹ از آرمان‌های بشری بوده‌اند.</p> <p>۱۰ از توانمندی‌های آدمی برای آبادکردن این جهان استفاده نمی‌کند.</p> <p>۱۱ فعالانه با جهان اطراف خود ارتباط برقرار می‌کند.</p> <p>۱۲ از ویژگی‌های مهم جهان اجتماعی است.</p> <p>ت) گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>۱۳ کدام گزینه لایه سطحی نظام تعلیم و تربیت را نشان می‌دهد؟</p> <p>۱) دانایی از نادانی بهتر است.</p> <p>۲) برای دانشدن باید به مدرسه رفت.</p> <p>۳) هر چه بیشتر خواند، بیشتر می‌داند.</p> <p>۴) دانایی از نادانی بهتر است.</p>															
۲	<p>۱۴ کدام گزینه با نمودار روی‌رو مرتبط نیست؟</p> <p>۱) همه جوامع در یک خط و در طول یکدیگرند.</p> <p>۲) جوامع پیشرفته با جوامع عقب‌مانده مقایسه می‌شوند.</p> <p>۳) برای همه جوامع مسیر مشابه و واحدی تصور می‌شود.</p> <p>۴) سیر تحول فرهنگ‌ها و تمدن‌ها یکسان نیست.</p>															
۱	<p>۱۵ در جهان متجدد آدمی برای رسیدن به اهداف خود از استفاده می‌کند.</p> <p>۱) امور قابل دسترس - علوم عقلانی</p> <p>۲) ارزش و آرمان‌های زندگی - علوم تجربی</p> <p>۳) دنیوی - علوم تجربی</p> <p>۴) این‌جهانی - علوم وحیانی</p>															
۱	<p>۱۶ کدام گزینه در ارتباط با قلمرو واقعی و آرمانی جهان اجتماعی درست نیست؟</p> <p>۱) ارزش‌هایی که مردم یک جامعه از آن جانبداری می‌کنند و رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند اما در عمل نادیده گرفته می‌شود قلمرو آرمانی جهان اجتماعی است.</p> <p>۲) قلمرو واقعی و آرمانی اجتماعی ثابت‌اند و برنامه‌ریزان فرهنگی تلاش می‌کنند قلمرو آرمانی جهان اجتماعی را گسترش دهند.</p> <p>۳) تکاثر و قبیله‌گرایی، نمونه‌هایی از پدیده‌های باطنی هستند که در قلمرو آرمانی و واقعی بعضی جهان‌های اجتماعی وجود دارد.</p> <p>۴) ارزش‌هایی که مردم به آن عمل می‌کنند قلمرو واقعی جهان اجتماعی است مانند احترام به پدر و مادر.</p>															
۱	<p>۱۷ آیا فعالیت‌هایی مانند گردش خون، بسته شدن چشم در مواجهه با خطر کنش محسوب می‌شوند؟ چرا؟</p>															
۱	<p>۱۸ جایگاه پدیده‌های اجتماعی زیر را به روی دو پیوستار خرد و کلان و عینی و ذهنی تعیین کنید.</p>															
۱	<p>۱۹ فرهنگ اساطیری حاصل چیست؟ و چه پیامدی دارد؟</p>															
۱	<p>۲۰ جدول زیر را کامل کنید. چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟</p>															
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>معیار</th> <th>رودخانه</th> <th>عدالت</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>نقش انسان‌ها در پیدایش آن</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>معنادار بودن</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>محسوس بودن</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				معیار	رودخانه	عدالت	نقش انسان‌ها در پیدایش آن			معنادار بودن			محسوس بودن		
معیار	رودخانه	عدالت														
نقش انسان‌ها در پیدایش آن																
معنادار بودن																
محسوس بودن																

شماره	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۷۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۱)														
نمره	نوبت اول پایه دهم دوره متوسطه دوم		آزمون شماره ۳															
۲			<p>۲۱ (ج) به سوآل‌های زیر پاسخ کامل دهید. شکل زیر را با مثال تحلیل کنید.</p>															
۱/۲۵			<p>۲۲ در جهان متجدد چه نوع کنش‌هایی رواج می‌یابند؟ پیامد آن‌ها چیست؟</p>															
۱			<p>۲۳ معیار و قاعده شناسایی پدیده‌های جهان اجتماعی چیست؟ با مثال توضیح دهید.</p>															
۲			<p>۲۴ شکل رویه‌رو را با مثال تحلیل کنید.</p>															
۱			<p>۲۵ جدول زیر را کامل کنید.</p> <table border="1" data-bbox="422 828 1133 1052"> <thead> <tr> <th rowspan="2">پیامدهای غیرارادی</th> <th colspan="2">پیامدهای ارادی</th> <th rowspan="2">کنش</th> </tr> <tr> <th>وابسته به اراده دیگری</th> <th>وابسته به اراده کنشگر</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>..... (پ)</td> <td>..... (ب)</td> <td>..... (الف)</td> <td>سیگار کشیدن</td> </tr> <tr> <td>..... (ج)</td> <td>..... (ث)</td> <td>..... (ت)</td> <td>کنترل چشم</td> </tr> </tbody> </table>		پیامدهای غیرارادی	پیامدهای ارادی		کنش	وابسته به اراده دیگری	وابسته به اراده کنشگر (پ) (ب) (الف)	سیگار کشیدن (ج) (ث) (ت)	کنترل چشم
پیامدهای غیرارادی	پیامدهای ارادی		کنش															
	وابسته به اراده دیگری	وابسته به اراده کنشگر																
..... (پ) (ب) (الف)	سیگار کشیدن															
..... (ج) (ث) (ت)	کنترل چشم															
۱			<p>۲۶ به سوآل‌های زیر پاسخ کامل دهید. الف) چگونه می‌توان درست یا نادرست بودن شیوه مداوای بیماران را شناخت؟ ب) ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌ها کدام‌اند؟ پ) دو نمونه از آرمان‌های حق را که در اغلب فرهنگ‌ها حضور دارند بنویسید.</p>															
۱			<p>۲۷ از تشبیه جهان اجتماعی به خانه‌سازی انسان چه نتیجه‌ای گرفته می‌شود؟</p>															
۲۰	جمع نمرات		موفق باشید															

نمره	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۷ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۱)
۵	نوبت دوم پایه دهم دوره متوسطه دوم			آزمون شماره ۵
۱	<p>درس اول</p> <p>درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. پیامدهای کنش همانند خود کنش وابسته به آگاهی و اراده انسان‌ها است.</p>			
۲	<p>درس دوم</p> <p>درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. خردترین پدیده اجتماعی کنش اجتماعی است و پدیده‌های اجتماعی دیگر پیامدهای آن می‌باشند.</p>			
۳	<p>عبارت زیر را تکمیل کنید. آرزوها و هنجارها پس از آن‌که با تحقق پیدا کردند و را ایجاد می‌کنند.</p>			
۴	<p>درس سوم</p> <p>عبارت زیر را تکمیل کنید. عضویت اعضای جهان اجتماعی و نظم میان آن‌ها با و انسان‌ها تعریف می‌شود.</p>			
۵	<p>گزینه درست را انتخاب کنید. عبارت زیر با کدام گزینه مرتبط است؟ دزلزه یا خشکسالی تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند و انسان‌ها برای مقابله با آن‌ها قواعد خاصی وضع می‌کنند.</p> <p>The diagram consists of four pairs of circles. Each pair has a circle on the left and a circle on the right, connected by two horizontal arrows pointing in opposite directions. The pairs are: (1) 'World of Society' (دنیای اجتماعی انسان) and 'World of Nature' (دنیای طبیعت); (2) 'World of Nature' (دنیای طبیعت) and 'World of Society' (دنیای اجتماعی); (3) 'World of Nature' (دنیای طبیعت) and 'World of Society' (دنیای اجتماعی); (4) 'World of Society' (دنیای اجتماعی) and 'World of Nature' (دنیای طبیعت).</p>			
۶	<p>درس چهارم</p> <p>گزینه درست را انتخاب کنید. پدیده‌های اجتماعی زیر را به روی دو پیوستار خرد - کلان و ذهنی و عینی تعیین کنید. منطقه شهری - امنیت اجتماعی - شرکت در اردوی دانش‌آموزی</p> <p>(۱) عینی و کلان - خرد و ذهنی - عینی و کلان (۲) خرد و عینی - ذهنی و کلان - عینی و خرد (۳) عینی و کلان - خرد و عینی - عینی و خرد (۴) خرد و ذهنی - عینی و کلان - عینی و کلان</p>			
۷	<p>درس پنجم</p> <p>درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. انسان‌ها در جهان اجتماعی متولد می‌شوند که پس از آن‌ها نیز وجود دارد و شکل یکسانی ندارد.</p>			
۸	<p>درس ششم</p> <p>درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی مستقل از یکدیگرند و هر یک ظرفیت‌های جدیدی برای انسان‌ها فراهم می‌کنند.</p>			
۹	<p>عبارت زیر را تکمیل کنید. جهان متجدد فقط علوم را که با روش‌های به دست می‌آیند علم می‌داند و علوم را که از روش‌های باشد علم نمی‌شناسد.</p>			
۱۰	<p>درس هفتم</p> <p>عبارت زیر را تکمیل کنید. واقعیت‌های هر جهان اجتماعی در پرتو ارزیابی می‌شود.</p>			
۱۱	<p>درس هشتم</p> <p>به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید. تفاوت ویژگی‌های هویتی دختر یا پسر بودن یا منزلت اجتماعی چیست؟</p>			
۱۲	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. وجود نظریات متفاوت در مورد هویت افراد نشانه چیست؟</p>			

شماره	kheilisabz.com	زمان آزمون: ۷۰ دقیقه	رشته: ادبیات و علوم انسانی	جامعه‌شناسی (۱)
ردیف	نوبت دوم پایه دهم نوبه متوسطه دوم		آزمون شماره ۵	
۱	درس نهم			۱۳
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید. فرد چگونه به موقعیت خود در جهان اجتماعی پی می‌برد؟</p>			۱۴
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. اهمیت امر به معروف و نهی از منکر در بازتولید جهان اجتماعی را بنویسید.</p>			۱۵
۱	درس دهم			۱۶
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید. علل تعارض فرهنگی را بنویسید.</p>			۱۷
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. تعارض فرهنگی چگونه شکل می‌گیرد؟</p>			۱۸
۱	درس یازدهم			۱۹
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید. علت شکل‌گیری تزلزل فرهنگی چیست؟</p>			۲۰
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. منظور از تحولات فرهنگی مثبت چیست؟</p>			۲۱
۱	درس دوازدهم			۲۲
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید. ویژگی‌های جامعه خودباخته را بنویسید.</p>			۲۳
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. از خودبیگانگی تاریخی به چه معناست؟</p>			۲۴
۲	درس سیزدهم			۲۵
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر جهان اسلام و جهان غرب را بنویسید.</p>			۲۶
۱	درس چهاردهم			۲۷
۱	<p>به سؤال زیر پاسخ کامل دهید. از اهداف مهم دین اسلام تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن است. راهکارهای تحقق آن را بنویسید.</p>			۲۸
۱	سؤال ترکیبی			۲۹
۲۰	<p>هر یک از عبارتهای سمت راست را به عبارت مرتبط با آن در سمت چپ وصل کنید (دو مفهوم اضافه است). الف) پدیده‌ای گسترده‌تر از هویت اجتماعی افراد (درس ۱۱) ب) آدمی را از حقیقت جهان و خود بیگانه می‌کند. (درس ۱۲) پ) حاصل یک سده مقاومت هویت اسلامی ایران (درس ۱۳) ت) گسترش و پیشرفت هویت فرهنگی جامعه (درس ۱۴)</p> <p>۱) جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری ۲) جهان اجتماعی توحیدی ۳) انقلاب اسلامی ایران ۴) هویت اکتسائی ۵) افزایش جمعیت ۶) هویت فرهنگی جهان اجتماعی</p>			۳۰

۲۰- نقش انسان‌ها در پیدایش آن: عنایت، معنادر است، ذهنی است. محسوس نیست. رودخانه: پدیده‌های تکوینی است، معنادر نیست. (زیرا پدیده اجتماعی نیست). پدیده‌های طبیعی است که از معنا و هدف انسان مستقل و محسوس است. (صفحه ۱۳)

۲۱- قلمرو واقعی و آرمانی جهان اجتماعی به روی یکدیگر گشوده‌اند و حد و مرز آنان براساس عمل مردم تغییر می‌کند. به میزانی که مردم مطابق ارزش‌ها عمل می‌کنند آرمان‌ها وارد قلمرو واقعی جهان اجتماعی می‌شوند. به میزانی که مردم به ارزش‌هایی که در قلمرو آرمانی جامعه رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند عمل نکنند قلمرو واقعی از آرمان‌ها تهی می‌شود. (صفحه ۴۸)

مثال: مردم احترام به پدر و مادر را پسندیده می‌دانند (قلمرو آرمانی) و به آن عمل می‌کنند (قلمرو واقعی).

۲۲- در جهان متجدد کنش‌هایی که اهداف دنیوی را با وسایل و ابزار علوم تجربی تعقیب می‌کنند به شدت رواج می‌یابند. رواج این دسته از کنش‌های حسابگرانه معطوف به دنیا عرصه را بر سایر کنش‌های انسانی مانند کنش‌های عاطفی و اخلاقی تنگ می‌کنند. پیامد این نوع کنش‌ها افرادی را که قصد تسلط بر جهان را دارند به تدریج اسیر یک نظام اجتماعی برنامه‌ریزی شده می‌کند که مثل قفس آهنی همه ابعاد وجود آنان را احاطه می‌کند و فرصت‌هایی از این قفس خود ساخته را از آنان می‌گیرد. (صفحه ۴۴)

۲۳- هر یک از پدیده‌هایی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط پیدا می‌کنند و تأثیرات تعیین‌کننده‌ای به روی کنش‌های اجتماعی انسان دارند می‌توانند در گستره جهان اجتماعی قرار گیرند.

مثال:

زازله پدیده‌های طبیعی است ولی تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارد. انسان‌ها برای مقابله با زازله قواعد خاصی وضع می‌کنند، خفته‌های خود را مقاوم‌سازی می‌کنند و ... پس زازله به واسطه ارتباطی که با زندگی انسان پیدا می‌کند وارد جهان اجتماعی می‌شود. (صفحه ۱۹)

۲۴- نهاد اجتماعی مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند. مهم‌ترین نهادها اجتماعی: خانواده، سیاست، تعلیم و تربیت و اقتصاد می‌باشند که هر یک مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی دارند؛ مثلاً نهاد اقتصاد راه درست و مقبول به دست آوردن ثروت را در جهان اجتماعی براساس لایه‌های بنیادین خود تعیین می‌کند. (صفحه ۲۸)

نوعه:

انسان برای رفع نیازهای مادی خود تلاش می‌کند. کسب‌روزی حلال عبادت است ← ارزش‌ها برای تأمین نیازها انسان باید کار و تلاش کند ← هنجارها پول، رفتار کارگر، کارخانه، ابزار کار (ماشین‌ها) ← نمادها

۲۵-

۲۶- (الف) درست یا نادرست بودن (حق و باطل بودن) هر بخش از جهان اجتماعی با علم متناسب با همان بخش شناخته می‌شود. علوم تجربی توان دایوری درباره تکنیک‌ها و روش‌های اجرایی را دارند، درست یا نادرست بودن شیوه مناوای بیماران را با روش‌های تجربی می‌توان شناخت. (ب) عقل و وحی دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌ها هستند. (پ) وفای به عهد - راستگویی (صفحه‌های ۵۰ و ۵۱)

۲۷- تفاوت کنش انسان‌ها و رفتار حیوانات در خانه‌سازی آشکار می‌شود و مهم‌ترین تفاوت خانه‌سازی انسان و حیوان در این است که انسان پس از ساختن خانه‌اش ناچار می‌شود

آزمون شماره ۳ (نوبت اول)

- ۱- درست (صفحه ۴)
- ۲- نادرست: رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در نیمه‌شب و به دور از چشم دیگران، کنش اجتماعی است. (صفحه ۱۰)
- ۳- درست (صفحه ۲۱)
- ۴- نادرست: همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارد. (صفحه ۲۵)
- ۵- ارادی - کنشگر (صفحه ۶)
- ۶- تکوینی - آگاهی و اراده (صفحه ۱۶)
- ۷- عقاید - ارزش‌های کلان (صفحه ۳۴)
- ۸- آرمان - قلمرو واقعی (صفحه ۴۸)
- ۹- (پ) حق و باطل (صفحه ۵۰)
- ۱۰- (ج) جهان‌هایی که مانع بسط ابعاد دنیوی وجود انسان می‌شوند. (صفحه ۴۲)
- ۱۱- (الف) جهان اجتماعی سالم (صفحه ۳۶)
- ۱۲- (ب) نظم (صفحه ۱۶)
- ۱۳- گزینه (۲) (صفحه ۲۹)
- ۱۴- گزینه (۴) (صفحه ۳۵)
- ۱۵- گزینه (۳) (صفحه ۴۴)
- ۱۶- گزینه (۲) (صفحه ۴۸)
- ۱۷- خیر، زیرا کنش ارادی است و کنش انسانی به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد کنش انجام نمی‌شود و فعالیت‌هایی مانند گردش خون و ... با توجه به ارادی بودن کنش، کنش محسوب نمی‌شود. (صفحه ۴)
- ۱۸- هدیه‌عاجان برای روز تولد یک دوست ← کنش اجتماعی ← خرد و عینی تصور من از معلم کلاس اول ابتدایی ← کنش درونی ← خرد و ذهنی (صفحه‌های ۲۵ و ۲۶)
- ۱۹- فرهنگ اساطیری به خنایندگان و قدرتهای فوق طبیعی قائل است و محصول انحراف بشر از فرهنگ توحیدی است. پیامد آن: مانع شکوفایی فطرت آدمی می‌شود. (صفحه ۴۲)

متناسب با شرایط خانه در خود و شیوه زندگی‌اش تغییر ایجاد کند. به همین دلیل شیوه زندگی انسان کوچ‌نشین، یکجانشین و شهرنشین متفاوت می‌شود. جهان اجتماعی هم‌چون خلایق است که انسان می‌سازد و پس از ساخته‌شدن، الزامها و پیامدهایی برای انسان پدید می‌آورد که رفتار و زندگی او را متأثر می‌سازد. (صفحه ۳۹)

آزمون شماره ۵ (نوبت دوم)

- ۱- نادرست: همه پیامدهای کنش وابسته به آگاهی و اراده انسان‌ها نیست. (صفحه ۶)
- ۲- درست (صفحه ۱۱)
- ۳- کنش‌های اجتماعی - جامعه‌پذیری - کنترل اجتماعی (صفحه ۱۲)
- ۴- اراده - آگاهی (صفحه ۱۶)
- ۵- گزینه (۴) (صفحه‌های ۱۹ و ۲۰)
- ۶- گزینه (۲) (صفحه‌های ۲۴ و ۲۵)
- ۷- درست (صفحه ۳۲)
- ۸- نادرست: فرصت‌ها و محدودیت‌ها به یکدیگر وابسته‌اند و هیچ‌کدام بدون دیگری محقق نمی‌شوند. (صفحه ۴۱)
- ۹- تجربی - فراتجربی (صفحه ۴۵)
- ۱۰- آرمان‌های آن (صفحه ۵۰)
- ۱۱- ما در شکل‌گیری بعضی از ویژگی‌های هویتی خودمان مانند دختر یا پسر بودن مکان و زمان تود نقشی نداریم؛ ولی بعضی از ویژگی‌های هویتی هستند که ابتدا در به دست آوردن آن‌ها نقشی نداریم ولی می‌توانیم با تلاش و کوشش خود، آن‌ها را تغییر دهیم مانند منزلتی که از طریق خانواده خود به دست می‌آوریم و با رفتار و کردار خود، آن را تغییر می‌دهیم. (صفحه ۵۸)
- ۱۲- ما تردیدی نداریم که گاه در شناخت ویژگی‌های هویتی خود و دیگران دچار خطا و اشتباه می‌شویم؛ وجود نظریات متفاوت درباره هویت نشانه این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد. (صفحه ۶۴)
- ۱۳- جهان اجتماعی برای بقا و تداوم خود اعتقالات و ارزش‌ها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش می‌دهد، فرد نیز برای مشارکت در جهان اجتماعی شیوه زندگی در آن را یاد می‌گیرد و به تدریج با موقعیتش در جهان اجتماعی و حقوق و تکالیفی که بر عهده دارد، آشنا می‌شود. (صفحه ۶۸)
- ۱۴- در جهان اسلام امر به معروف و نهی از منکر در فرایندهای جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارند و دارای آثار فردی و اجتماعی و نتایج معنوی و دنیوی بسیاری هستند. (صفحه ۷۱)
- ۱۵- تعارض فرهنگی گاهی ناشی از علل درونی است و به نوآوری‌ها و فعالیت‌های اعضای جهان اجتماعی بازمی‌گردد و گاه ناشی از علل بیرونی است و پیامد تأثیرپذیری از جهان‌های اجتماعی دیگر است. (صفحه ۷۹)

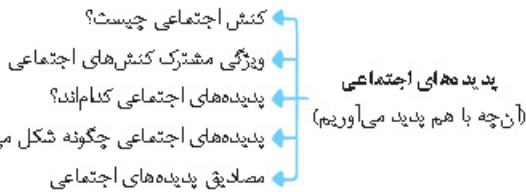
- ۱۶- تغییرات هویتی افراد، گاه از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی فراتر می‌رود؛ اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را به دنبال بیاورد به تعارض فرهنگی منجر می‌شود. (صفحه ۷۹)
- ۱۷- گاهی تعارض فرهنگی یا همان شیوه زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی تناوم می‌یابد و جهان اجتماعی نمی‌تواند کنش‌های اجتماعی را براساس فرهنگ خود سامان دهد؛ این وضعیت می‌تواند به تزلزل فرهنگی منجر شود. (صفحه ۸۳)
- ۱۸- اگر فرهنگی که گرفتار تزلزل، بحران و تحول می‌گردد، اولاً فرهنگی باطل باشد ثانیاً جهت تغییرات به سوی فرهنگ حقی باشد تحولات فرهنگی مثبت است مانند تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی. (صفحه ۸۴)
- ۱۹- به روش تقلیدی عمل می‌کند و ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می‌دهد. بنابراین نه می‌تواند فرهنگ گذشته خود را تناوم ببخشد یا گسترش دهد نه می‌تواند آن را رها کند و از آن بگذرد و به جهان اجتماعی دیگری که مبهوت و مقهور آن شده است ملحق شود؛ از این چارنده و از آن جا مانده. (صفحه ۸۹)
- ۲۰- به این معنا که جهان اجتماعی فرهنگ تاریخی خود را فراموش می‌کند؛ جوامع خودباختگی که در مواجهه با فرهنگ دیگر هویت خود را از یاد می‌برند به این معنای از خودبیگانگی گرفتار می‌شوند. (صفحه ۹۱)
- ۲۱- جهان اسلام اینک با الهام از انقلاب اسلامی ایران هویت خود را بیرون از تصاویری که جهان غرب القا می‌کرد جستجو می‌کند و به این ترتیب، اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر می‌گردد؛ حیات معنوی اسلام آفق‌های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب نیز گسترده است و نظریه‌پردازان غربی را که طی قرن بیستم سکولاریسم و دنیوی‌شدن را به عنوان سرفروشت مشترک و حتمی بشریت می‌دانستند به تأمل و بازبینی نظرات پیشین خود فراخوانده است. (صفحه ۹۸)
- ۲۲- لازمه تحقق این هدف داشتن جمعیت مناسب است؛ بنابراین اگر اولاً فرهنگ و معنایی که با افزایش جمعیت بسط می‌یابد فرهنگ حقی باشد نه فرهنگ باطل، ثانیاً افراد و اعضای این فرهنگ نیز حاملان و عاملان معانی حقی باشند افزایش جمعیت ضروری است، از این رو پیامبر اسلام (ص) روز محشر به کثرت پیروان خود مباحث می‌کند. (صفحه ۱۰۳)
- ۲۳- الف) ← ۶) هویت فرهنگی جهان اجتماعی (صفحه ۸۲)
- ب) ← ۱) جهان اجتماعی مشرکانه اساطیری (صفحه ۹۲)
- پ) ← ۳) انقلاب اسلامی ایران (صفحه ۹۷)
- ت) ← ۵) افزایش جمعیت (صفحه ۱۰۳)

درس نامه توپ برای شب امتحان

پیامدهای غیرارادی: این دسته از پیامدها کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کنده بلکه نتیجه طبیعی کنش هستند، مانند وقتی شما در و پنجره‌ها را باز می‌کنید هوای کلاس تغییر می‌کند (پیامد طبیعی) یا فردی به صورت مداوم وضو می‌گیرد (کنش انسانی) ← دست و صورت او پاکیزه می‌شود (پیامد طبیعی)

نکته: پیامدهای غیرارادی کنش انسان، قطعی است؛ یعنی حتماً انجام می‌شود. پیامدهایی که به‌آزادانه انسان‌ها وابسته است احتمالی است؛ یعنی ممکن است انجام بشود یا نشود. در بسیاری از موارد، آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌ها به دلیل پیامدهای نامطلوبشان خودداری می‌کنند.

درس: پدیده‌های اجتماعی

کلیواژه‌ها: کنش اجتماعی، ویژگی‌های کنش اجتماعی، پدیده‌های اجتماعی، پدیده خرد اجتماعی، پدیده کلان اجتماعی

کنش اجتماعی

کنش اجتماعی نوعی کنش انسانی است که با توجه به دیگران انجام می‌شود. **ویژگی مشترک کنش‌های اجتماعی:** در کنش اجتماعی آگاهی و اراده کنشگر، ناظر به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌هاست؛ مانند سلام کردن، رعایت حق تقدم و ... کنش اجتماعی تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی‌گیرد؛ مانند رعایت قوانین راهنمایی در نیمه‌شب و به دور از چشم دیگران

نکته: کنش‌هایی که در حضور دیگران، ولی بی‌توجه به آن‌ها اتفاق می‌افتد کنش اجتماعی نیستند مانند فردی که در کلاس درس نشسته، ولی بی‌توجه به اطرافیان و در ذهن خود رودخانه‌ای وحشی را تخیل می‌کند کنش اجتماعی انجام نداده است.

کسانی که کنشگران با توجه به آن حادثه‌ها کنش می‌زنند، متفاوت‌اند؛ مانند کنش‌هایی که ناظر به افراد آشنا انجام می‌شود، متفاوت است با کنش‌هایی که ناظر به افراد غریبه صورت می‌گیرد.

پدیده‌های اجتماعی

به کنش اجتماعی و پیامدهای آن پدیده‌های اجتماعی می‌گویند. **شکل‌گیری پدیده‌های اجتماعی:** کنش اجتماعی خردترین پدیده اجتماعی است و سایر پدیده‌های اجتماعی اثر و پیامدهای آن می‌باشند.

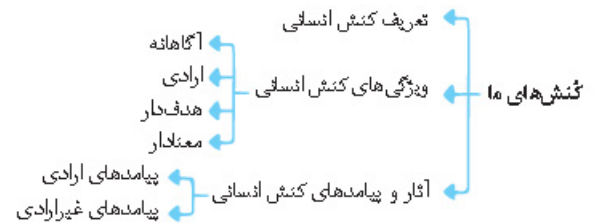
مثال: فردی به تنهایی و با صنایع دلخواه در مکانی مطالعه می‌کند (کنش انسانی) ← حال اگر فرد دیگری وارد شود، مطالعه او به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود و پای هنجارها و ارزش‌های اجتماعی را به میان می‌آورد.

او برای رعایت حقوق دیگری (تحقق یک ارزش) باید در حضور دیگران آرام مطالعه کند (پینایش یک هنجار).

مصادیق پدیده‌های اجتماعی: هنجارها و ارزش‌های اجتماعی پیامد کنش اجتماعی می‌باشند.

هنجار اجتماعی: شیوه کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه است ← در هر جامعه‌ای احوال‌پرسی از دیگران شیوه‌های معینی دارد.

درس: کنش‌های ما

کلیواژه‌ها: کنش، فعالیت‌های طبیعی، آگاهی، اراده، معنا، هدف‌دار، پیامدهای کنش، پیامدهای ارادی، پیامدهای غیرارادی

کنش انسانی

در علوم انسانی به فعالیت‌هایی که انسان انجام می‌دهد، کنش می‌گویند.

ویژگی‌های کنش انسانی

۱- آگاهی: کنش انسان به آگاهی وابسته است. اگر آگاهی نسبت به کنش از بین برود، کنش ادامه نخواهد یافت؛ مانند سخن‌گفتن فردی که به زبانی آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان سخن بگوید. بنابراین تا آگاهی نباشد، کنشی صورت نمی‌گیرد. **نکته:** کنش انسان‌ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد.

۲- اراده: کنش انسانی به اراده وابسته است؛ یعنی تا خواست انسان نباشد کنش انجام نمی‌شود؛ بنابراین برای انجام کنش انسانی علاوه بر آگاهی، اراده فرد نیز لازم است.

نکته: ممکن است فردی به کاری آگاه باشد، ولی تصمیم به انجام آن (اراده و اختیار) نگیرد. فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب، پلک‌زدن، تنفس و ... کنش محسوب نمی‌شوند، زیرا مستقل از آگاهی و اراده فرد (انسان) صورت می‌گیرند؛ یعنی به آگاهی و اراده فرد بستگی ندارند و فعالیت‌های طبیعی، محسوب می‌شوند.

۳- هدف‌دار: فعالیت انسان با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود، اگرچه ممکن است همیشه به آن نرسد، مانند فردی که لب رودخانه‌ای نشسته است یا قصد ماهی‌گیری دارد و یا می‌خواهد از آن عبور کند یا ... (به هر شکل دارای هدف و قصدی است).

نکته: انسان‌های مختلف در انجام کنش‌هایشان اهداف یکسانی ندارند.

۴- معتادار: با توجه به ویژگی‌هایی که بررسی شد، کنش انسانی دارای معناست و انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود آن را انجام می‌دهند؛ مانند دانش‌آموزی که در کلاس دست خود را بالا می‌آورد و معنای کار او اجازت‌خواستن است و معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ دهد که معنای کنش او را دریابد یا مانند بوق‌زدن راننده یک کنش است و معنای مختلفی دارد.

نکته: با توجه به ویژگی‌های کنش درمی‌یابید که فعالیت انسان از فعالیت‌های سایر مخلوقات متفاوت و متمایز است.

آثار و پیامدهای کنش

پیامدهای ارادی: برخی پیامدهای کنش به اراده خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است. این دسته از پیامدها خودشان، کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد.

مثال: دانش‌آموزی کتاب درسی خود را مطالعه می‌کند (کنش انسانی) ← به پرسش‌های آزمون پاسخ می‌دهد ← (پیامد ارادی کنش او)

معلم متناسب با تلاش او نمره می‌دهد ← (پیامد ارادی کنش معلم)

فردی سلام می‌کند (کنش) ← فردی به او پاسخ می‌دهد (پیامد ارادی فرد اول)

ارزش‌های اجتماعی: آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی می‌باشند که مورد توجه و پذیرش همگان هستند و افراد یک جامعه نسبت به آن‌ها گرایش و تمایل دارند. مانند: عدالت، امنیت، آزادی

کنش: اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ‌هنگاری شکل نمی‌گیرد و هیچ‌یک از ارزش‌های اجتماعی محقق نمی‌شوند.

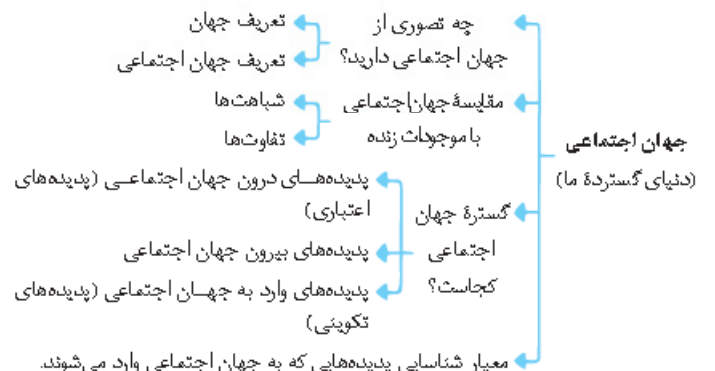
هنجرها و ارزش‌های اجتماعی بعد از این‌که از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق پیدا کردند پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را ضروری می‌سازند تا از طریق تعلیم و تربیت، تشویق و تنبیه، ارزش‌ها و هنجرها را به افراد منتقل کنند. افراد با عمل کردن براساس ارزش‌ها و هنجرها به آن‌ها تداوم می‌بخشند.

کنش اجتماعی ← هنجرها و ارزش‌های اجتماعی ← جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی
تعلیم و تربیت ← انتقال ارزش‌ها و هنجرها به افراد تشویق و تنبیه

خردترین پدیده اجتماعی ← (کنش اجتماعی) و کلان‌ترین پدیده اجتماعی ← (نظام اجتماعی) به همین صورت شکل می‌گیرند. پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یکدیگر به وجود می‌آورند و به دلیل این‌که کنش‌های انسانی با آگاهی و اراده صورت می‌گیرند، پدیده‌های اجتماعی دارای معنا می‌باشند.

کنش: پدیده‌های اجتماعی به مرور از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آوردند مستقل می‌شوند (یعنی گویی به کنش انسان‌ها وابسته نیستند) و برای کنش انسان‌ها و زندگی آن‌ها فرصت‌ها و محدودیت‌هایی را ایجاد می‌کنند؛ تا جایی که افراد احساس می‌کنند پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی هستند. در حالی که پدیده‌های طبیعی مستقل از اراده و آگاهی انسان‌ها ایجاد می‌شوند، پس دارای معنا نیستند؛ مانند: کوه، دریا، جنگل.

درس: جهان اجتماعی

کلیدواژه‌ها: جهان، جهان اجتماعی، شباهت‌ها و تفاوت‌های جهان اجتماعی با موجودات زنده، گستره جهان اجتماعی، پدیده اعتباری، پدیده‌های تکوینی

چه تصویری از جهان اجتماعی دارید؟

جهان: جهان واژه‌ای است که معمولاً برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ به کار می‌رود؛ مانند جهان طبیعت، جهان غرب و جهان اسلام.

جهان اجتماعی: مجموعه پدیده‌های اجتماعی است که در گستره زندگی اجتماعی قرار دارند.

مقایسه جهان اجتماعی با موجودات زنده (ارگانسیم)

شباهت‌ها: هر دو (جهان اجتماعی و موجودات ارگانسیم) اعضای مختلفی دارند. اعضای هر دو در ارتباط با هم از نوعی نظم برخوردارند.

کنش: برخی جهان اجتماعی را با موجودات زنده مقایسه کرده‌اند؛ مانند سعدی که می‌گوید: «بنی آدم اعضای یک پیکرند»

عضویت اعضای موجودات زنده و نظم آن‌ها تکوینی است، ولی عضویت در جهان اجتماعی و نظم آن‌ها با اراده و آگاهی انسان تعریف می‌شود و با قرارداد آن‌ها به وجود می‌آید. (یعنی اعتباری‌اند)

تفاوت‌ها: آگاهی و شناختی که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد نوعی آگاهی مشترک و عمومی است.

جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ (آگاهی مشترک) به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد، ولی ویژگی‌های موجودات زنده از طریق وراثت از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود.

کنش: فرهنگ از طریق تعلیم و تربیت و آموزش از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد جهان اجتماعی آن فرو می‌ریزد یا دگرگون می‌شود.

پدیده‌های تکوینی: پدیده‌هایی که براساس آگاهی و اراده اعضا به وجود نمی‌آیند و با اراده اعضا تغییر نمی‌کنند.

پدیده‌های اعتباری: پدیده‌هایی که با اراده و آگاهی انسان‌ها تعریف می‌شوند و با قرارداد آن‌ها به وجود می‌آیند.

مصادیق جهان اجتماعی: جهان اجتماعی شبیه یک بازی گروهی است، مثلاً در بازی فوتبال: افراد مختلفی عضو هستند که عضویت و نقش هر کدام توسط بازیکنان تعریف و یا مورد قبول واقع می‌شود. در زمین فوتبال بازیکنان، داوران و تماشاگران آگاهی‌های مشترک دارند؛ یعنی: قواعد بازی را می‌دانند - از عضویت یکدیگر اطلاع دارند - وظایف و انتظارات یکدیگر را می‌شناسند و می‌پذیرند.

کلرگران، کشاورزان، معلمان، دانش‌آموزان و ... و نهادهایی، مانند آموزش و پرورش، خانواده و ... اعضای جهان اجتماعی هستند این اعضا تنها وقتی عضویت جهان اجتماعی را پذیرفتند - به جهان اجتماعی راه می‌یابند - نقش خود را به عهده می‌گیرند - از حقوق و تکالیف متناسب با نقش خود برخوردار می‌شوند.

کنش: اعضا از حقوق و تکالیف و عضویت خود و دیگران آگاه می‌باشند.

گستره جهان اجتماعی

پدیده‌های درون جهان اجتماعی: پدیده‌های اجتماعی که به جهان اجتماعی تعلق دارند؛ مانند - احترام به قانون یک کنش اجتماعی است - خانواده پدیده‌ای است که با کنش اجتماعی انسان به وجود می‌آید - امنیت و صلح حاصل کنش‌های اجتماعی انسان هست.

پدیده‌های بیرون جهان اجتماعی: پدیده‌هایی که به جهان طبیعی و جهان ماوراءالطبیعه تعلق دارند؛ مانند - زلزله، خشکسالی، فزات، ستارگان، خنلوانند، فرشتگان، سنت‌ها و قوانین الهی.

پدیده‌های وارد به جهان اجتماعی: زلزله یا خشکسالی پدیده‌های جهان طبیعت هستند، اما تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند: انسان‌ها برای مقابله با زلزله و خشکسالی قواعد خاصی وضع می‌کنند - کنش‌های مناسبی انجام می‌دهند - خلعه‌های خود را به گونه‌ای می‌سازند که در برابر زلزله مقاوم باشند

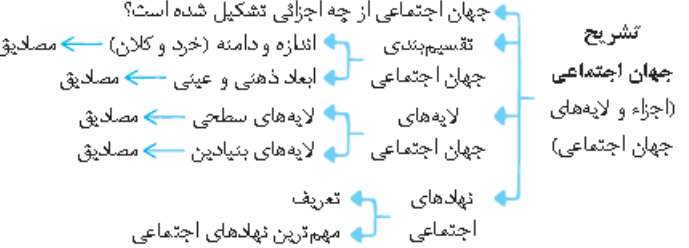
- آلودگی طبیعت و محیط زیست نتیجه کارهای شتابزده و نابخوانده انسان هست.
- شناخت خنلوانند، فرشتگان و جهان ماوراءالطبیعه نیز آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان را تغییر می‌دهند و کنش‌های اجتماعی آنان را دگرگون می‌سازند.
- سنت‌ها و قوانین الهی نیز با انسان‌های شاکر و ناسپس و جوامع عادل و ظالم یکسان عمل نمی‌کند و در های آسمان را بر عدالت‌پیشگان می‌گشاید و ستم‌پیشگان را در قهر و انزقام الهی فرو می‌گذارد.

معیار شناسایی پدیده‌هایی که به جهان اجتماعی وارد می‌شوند:

هر یک از موجوداتی که بیرون جهان اجتماعی قرار دارند، یعنی موجودات طبیعی و ماوراء طبیعی به واسطه ارتباطی که با زندگی اجتماعی انسان پیدا می‌کنند در گستره جهان اجتماعی قرار می‌گیرند و جهان اجتماعی گسترده‌تر می‌شود.

درس: تشریح جهان اجتماعی

کلیدواژه‌ها: اجزای جهان اجتماعی، تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی، اندازه و دامنه، عینی و ذهنی، لایه‌های جهان اجتماعی، لایه سطحی، لایه بنیادین، نهاد اجتماعی، مهم‌ترین نهادهای اجتماعی

جهان اجتماعی از چه اجزائی تشکیل شده است؟

جهان اجتماعی همانند بدن انسان از اجزای مختلفی تشکیل شده است. پزشکی دانشی به نام تشریح یا آنالیزشناسی وجود دارد که اجزای بدن انسان و محل قرار گرفتن آن‌ها را شناسایی می‌کند. پدیده‌های اجتماعی در حکم اجزای جهان اجتماعی هستند.

تقسیم‌بندی اجزای جهان اجتماعی دانشمندان جهان اجتماعی را براساس معیارهای مختلف، تقسیم‌بندی و اجزای آن شناسایی می‌کنند.

تقسیم براساس اندازه و دامنه (خرد و کلان): پدیده‌های اجتماعی را می‌توان براساس اندازه و دامنه آن‌ها از یکدیگر تفکیک کرد.

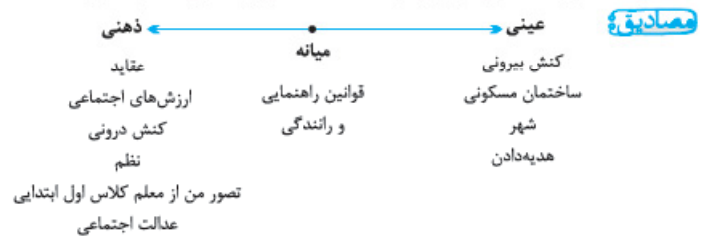
طیف یا پیوستاری در جهان اجتماعی ترسیم می‌شود که در یک سوی آن پدیده‌های اجتماعی خرد، مانند کنش‌های اجتماعی افراد و در سوی دیگر، پدیده‌های کلان، مانند فرهنگ و جامعه قرار دارند.

پدیده‌هایی، مانند گروه‌ها و سازمان‌ها در میانه این پیوستار قرار می‌گیرند.

نکته: فایده تقسیم‌بندی پدیده‌های اجتماعی به خرد و کلان این است که به میزان اثرگذاری خود بر پدیده‌های خرد و کلان اجتماعی یا اثرپذیری از آن‌ها پی می‌بریم؛ مانند: بیکری و راه‌های درمان آن و ...

تقسیم براساس ذهنی و عینی: تمامی پدیده‌های اجتماعی، هویتی معنایی و ذهنی دارند اما همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند. پدیده‌های اجتماعی را از جهت عینی و محسوس بودن یا ذهنی و نامحسوس بودن در یک طیف یا پیوستار قرار می‌دهند در یک سوی پیوستار پدیده‌هایی هستند که بعد محسوس و مادی قوی‌تری دارند و در یک سوی دیگر، پدیده‌هایی قرار می‌گیرند که بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارند؛ مانند:

نکته: در جهان اجتماعی بعد ذهنی پدیده‌ها اهمیت زیادی دارد.

مانند: در یک بحران اقتصادی که کشور‌های صنعتی دچار مشکل شده بودند بنا به محاسبات اقتصادی باید نفت را به گران‌ترین قیمت از کشورهای نفت‌خیز خریداری کنند، ولی جالب است بنابیند به ارزان‌ترین قیمت ممکن، نفت مورد نیاز خود را خریداری کردند، زیرا در کشورهای نفت‌خیز بعد عینی نفت به عنوان یک سرمایه وجود داشت ولی بعد ذهنی آن مفقود بود دانش‌آموزی که از استعدادهای سرشاری برخوردار است؛ ولی خود به آن آگاه نیست و از این استعداد بهره‌چندانی نمی‌برد.

لایه‌های جهان اجتماعی کدام‌اند؟

لایه‌های سطحی جهان اجتماعی بخش‌هایی از جهان اجتماعی هستند که به آسانی تغییر می‌کنند - تغییر آن‌ها تحولی مهم در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورد - برخی می‌توانند حذف شوند؛ ولی با حذف آن‌ها جهان اجتماعی دوام می‌یابد - بخش‌هایی هستند که امکان تغییر بیشتری دارند - نقش حیاتی و اساسی ندارند - بیشتر در معرض تغییرند

لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی بخش‌هایی از جهان اجتماعی هستند که به آسانی تغییر نمی‌کنند - اگر حذف شوند جهان اجتماعی فرو می‌ریزد - تأثیرات تعیین‌کننده بر جهان اجتماعی دارند - نقش حیاتی و اساسی دارند - تأثیرات همه‌جانبه و فراگیر دارند - کم‌تر در معرض تغییر قرار می‌گیرند.

مصادیق لایه‌های سطحی جهان اجتماعی: نمادها و هنجارها

نمادها چیزی که نشانه پدیده دیگری است. هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از نمادها نیست، ولی نمادها برحسب شرایط در زمینه‌های مختلف قابل تغییرند و تغییر برخی از آن‌ها تازمانی که به تغییر در لایه‌های عمیق اجتماعی منجر نشود موجب تغییر و تحول بنیادین جهان اجتماعی نمی‌شود.

مصادیق لایه‌های بنیادین جهان اجتماعی: عقاید و ارزش‌ها

عقاید و ارزش‌ها در لایه‌های عمیق قرار می‌گیرند عمیق‌ترین لایه جهان اجتماعی، عقاید کلاسی هستند که بر آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند.

نکته: باور و اعتقادی که انسان‌ها نسبت به اصل جهان و جایگاه انسان در آن دارند و تفسیری که از زندگی و مرگ خود دارند عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی به حساب می‌آید. جامعه‌ای که جهان را به زندگی دنیا محدود می‌کند و دل به آن می‌سپارد، آرمان‌ها و ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خود را متناسب با آن شکل می‌دهد، اما جامعه‌ای که هستی را فراتر از زندگی دنیا می‌بیند ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای خود را متناسب با آن سازمان می‌دهد.

نهادها: مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص می‌یابد وقتی اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم، نهادهای اجتماعی آشکار می‌شوند.

برای تأمین نیازهای جهان اجتماعی و افراد راه‌های متفاوتی وجود دارد، ولی معمولاً در هر جهان اجتماعی، نوع خاصی از این روش‌ها پذیرفته شده و قابل قبول تلقی می‌شود. در هر جهان اجتماعی این کار به کمک نهادهای اجتماعی صورت می‌گیرد.

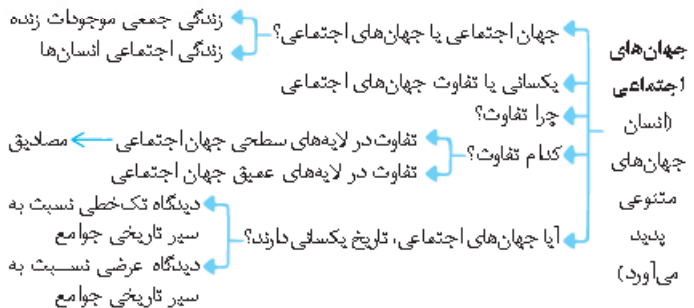
مهم‌ترین نهادهای اجتماعی: خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست، اقتصاد.

نکته: هر نهاد اجتماعی شیوه قابل قبول تأمین بخشی از نیازهای افراد را معین می‌سازد و متقابلاً شیوه‌های غیرقابل قبول را طرد می‌کند.

مثال: نهاد اقتصاد راه درست و مقبول یا گزراه‌های به دست آوردن ثروت را در جهان اجتماعی تعیین می‌کند.

نهادها در تمامی جهان‌های اجتماعی وجود دارند و به دلیل این‌که در هر جهان اجتماعی مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهای مخصوص به خود را دارد، نهادهای اجتماعی نیز انواع و اشکال متفاوتی دارند.

درس ۵: جهان‌های اجتماعی

تفاوت‌ها: جهان اجتماعی، یکسانی یا تفاوت جهان‌های اجتماعی، تفاوت در لایه‌های سطحی جهان اجتماعی، تفاوت در لایه‌های بنیادین جهان اجتماعی، سیر تاریخی جهان‌های اجتماعی، دینگاه تک‌خطی نسبت به جوامع، دینگاه عرضی نسبت به جوامع

جهان اجتماعی یا جهان‌های اجتماعی؟

زندگی جمعی موجودات زنده نظم و همکاری حیواناتی که به صورت جمعی زندگی می‌کنند طی عصرهای متعددی تغییری نمی‌کند؛ مثلاً زنبور عسل از هزاران سال قبل تاکنون با نظام واحدی زندگی می‌کند؛ زندگی جمعی زنبورهای عسل سیلان و اجداد آن‌ها در گذشته و تمامی زنبورهای عسل دنیا یکسان است.

زندگی اجتماعی انسان‌ها انسان‌ها برخلاف سایر موجودات زنده تنها یک نوع جهان اجتماعی نمی‌سازند، بلکه انواعی از جهان اجتماعی را پدید می‌آورند.

نکته: نظم و همکاری میان اعضای موجود زنده یکسان است. همکاری دستگاه تنفس و گردش خون در بدن انسان‌ها، همیشه و همه‌جا یکسان است.

یکسانی یا تفاوت جهان‌های اجتماعی همه ما در جهان اجتماعی متولد می‌شویم و پس از ما نیز جهان اجتماعی هم‌چنان وجود دارد اگر ما فقط جهانی را که در آن متولد شدیم ببینیم، شاید گمان کنیم که جهان اجتماعی تنها یک شکل دارد. ولی هنگامی که چشم خود را بر جوامع دیگری می‌گشاییم که هم‌پس از ما در دنیا وجود دارند، هنگامی که به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم و جهان خود را با آن مقایسه می‌کنیم به تنوع و تفاوت جهان‌های اجتماعی پی می‌بریم.